

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Директорат дошкільної, шкільної, позашкільної та інклюзивної освіти

пр. Перемоги, 10 м. Київ, 01135, тел.(044)481-47-58, факс (044)481-32-87, e-mail: dps@mon.gov.ua

Департаменти (управління) освіти і науки
обласних, Київської міської державних
адміністрацій

Заклади дошкільної освіти

Щодо популяризації української мови
в сім'ях, які мають дітей дошкільного віку

До Міністерства освіти і науки України звернулися представники батьківської громадськості з міста Києва, які розповіли про цікавий досвід роботи, спрямованої на сприяння створенню україномовного середовища в сім'ях вихованців закладів дошкільної освіти. Короткий опис досвіду додається.

Надсилається у порядку інформування та можливого використання в роботі закладів дошкільної освіти з батьками, зокрема в рамках реалізації Стратегії популяризації української мови до 2030 року «Сильна мова – успішна держава», схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 липня 2019 р. № 596-р (зі змінами).

Додаток: на 1 арк.

Начальник Головного управління
загальної середньої та дошкільної освіти

Ю. Г. Кононенко

Нерянова Світлана Іванівна, 4813200

МОН № 4.5/3435-21 від 23.12.2021

Підписав: Кононенко Юрій Григорович
Сертифікат: 58E2D9E7F900307B04000009CCB1F003BA08400
Дійсний: з 04.06.2020 10:10:22 по 04.06.2022 10:10:22

Ідея запропонованої батьками ініціативи – прищеплення дітям та їх батькам любові до України, до народних українських традицій, поваги до державної мови, бажання оволодіти нею та спілкуватись українською мовою в повсякденному житті.

Проблема, з якою стикнулись батьки, полягала в тому, що значна частина дітей в групі постійно розмовляють вдома російською мовою. Спілкування з їхніми батьками показало, що вони очікують, що дітей навчать розмовляти українською мовою в садочку. Однак, досвід показує, що таке навчання без активної мовленнєвої практики в умовах родинного виховання діє неефективно, і українська мова дітей стає пасивною, а не продуктивною.

Спостереження вихователів та батьків за дітьми показали, що діти завчають українською одно-, двослівні відповіді на запитання вихователів («Яка це фігура?» – «Трикутник», «Назвіть цей колір» – «Червоний»), що робить використання української мови формальним, у дітей не формуються навички активної комунікації українською, побудови зв'язних речень українською в неформальних ситуаціях. Про низький рівень культури володіння українською мовою свідчить те, що діти майже не утворюють нових слів, словосполучень, мемів, смішних фраз, не повторюють один за одним звуків, майже не грають у мовні ігри, хоча гра з голосом та звуками, звукоімітація – природня дитяча поведінка в цьому віці; ситуація постійного перебування в звучанні двох (фонетично та лексично доволі близьких) мов, коли є мова навчання (українська) і «домашня» мова (російська) призводить до того, що як у україномовних, так і у російськомовних дітей мова взаємної комунікації спрощується до слів, що найбільш схоже звучать обома мовами, при цьому обидві мови спрощуються, у дітей формується досить обмежений словниковий запас. Не використовуються питомо українські або «цікаві», «нестандартні» слова та словосполучення. Це може посилюватись в майбутньому, коли вже школярі та дорослі люди говорять про те, що їм важко знаходити потрібні слова українською або вони соромляться «некрасивості» або «невишуканості» своєї мови і тому продовжують щоденно розмовляти російською, хоча українською можуть володіти на достатньому для повсякденних розмов рівні.

Однією з головних причин описаних вище проблем є брак (або повна відсутність) активної україномовної практики у дітей у родині та в неформальних життєвих ситуаціях (на вулиці, з друзями тощо).

Міжнародний досвід навчання дітей мови і мовлення в умовах білінгвізму засвідчує, що без створення мовного середовища опанування мовою відбувається лише на пасивному рівні; для активного та продуктивного використання мови і розвитку мовленнєво-комунікативних навичок необхідна значна кількість та якість почутого мовою, що вивчається, із зануренням у мовне середовище.

Враховуючи ці спостереження, батьки разом з вихователями садочка

запропонували іншим батькам впровадити в родині щотижневі «дні практики української мови» (вирішили розпочати з одного дня на тиждень з поступовим збільшенням кількості таких днів).

Вихователі просили батьків протягом цих днів з ранку до вечора спілкуватися з дітьми українською, підтримувати намагання дітей говорити українською мовою в домашньому комфортному середовищі, на вулиці, ігрових майданчиках, зустрічах з іншими дітьми, щоб українська ставала мовою їх повсякденного життя; батьків також попросили для досягнення збалансованого білінгвізму впроваджувати на постійній основі в сім'ях принцип «один з батьків – одна мова» (наприклад, мати спілкується з дітьми постійно українською, а тато – російською, або навпаки); вихователі попросили батьків та дітей в ці дні дивитися мультфільми, youtube, слухати музику, читати книжки також українською; у ці дні вихователі ненав'язливо виправляють дітей, коли вони говорять щось російською вихователям або іншим дітям («А ти знаєш, як це буде українською?», «А можеш повторити те, що ти сказав, українською?», «Пам'ятаєш, що у нас сьогодні день української мови?» тощо); в ці дні вихователі нагадують дітям, що основною мовою взаємного спілкування в Україні є українська (нею можуть порозумітись між собою діти з різних сімей незалежно від своєї домашньої мови (російської, вірменської, грузинської, угорської та інших), в ці дні до садочка можна запросити цікавих дорослих людей (письменників, спортсменів, бізнесменів – батьків дітей), які розповіли б про свій досвід спілкування українською мовою.

Всі батьки сприйняли цю ініціативу позитивно або нейтрально, негативного ставлення не було. Це підтверджує, що батьки хочуть, щоб їхні діти більше використовували українську мову.

Після двох місяців впровадження ініціативи батьки з вихователями вже бачили перші позитивні результати: майже всі батьки намагаються розмовляти з дітьми українською мовою, що покращує мову як дітей, так і батьків. У родинях почали впроваджувати принцип «один з батьків – одна мова»; діти інколи почали самі нагадувати батькам, що в цей день треба говорити українською, тобто вони починають самі шукати ефективні мовні практики; дітям стало простіше говорити між собою українською. У садочку починає поступово формуватися україномовне середовище.

Деякі батьки після впровадження днів української мови сказали, що самі думали про те, щоб більше з дітьми говорити українською, але не наважувались, а прохання вихователів їх надихнуло.